

Saksdokument

Porteføljestyret for forskning og kunnskapsressurser

Til Porteføljestyret for forskning og kunnskapsressurser
Dato 18.10.2024
Saksnummer 34/24
Sakstype V-sak

Saksansvarlig: Vigdis Namtvedt Kvalheim
Saksbehandler: Vigdis Namtvedt Kvalheim

Obligatoriske og valgfrie tjenester

Forslag til vedtak

Porteføljestyret anbefaler følgende [*fylles inn i møtet*] som basistjenester.

Bakgrunn

Digitaliseringsstyret (DS) har på de to siste møtene drøftet forslag om innretning for obligatoriske og valgfrie tjenester. Hensikten med drøftingene har vært å avklare hva som skal regnes som obligatoriske tjenester og avklare skillet i valgfrie tjenester mellom basistjenester og tilleggstjenester og hvordan disse kan forvaltes i Samstyringsmodellen.

21. juni i år drøftet DS forslag om innretning for obligatoriske og valgfrie tjenester. Saksunderlag og referat fra dette møtet i DS ligger vedlagt dette underlaget. Kort oppsummert har DS gitt positive tilbakemeldinger på innretningen som inkluderer:

- Obligatoriske tjenester er tjenester institusjonene er pålagt å benytte ved lov/forskrift og tjenester som Sikt er pålagt av Kunnskapsdepartementet (KD) å levere til UH-sektoren.
- Skillet mellom basistjenester (dekker grunnleggende funksjonalitet) og tilleggstjenester (spesialisert funksjonalitet), og kriterier for hva som bør være basistjenester.
- At DS skal vedta en startoppstilling av basistjenester etter anbefaling fra porteføljestyrene.
- Porteføljestyrene skal forvalte sine respektive samlinger av basistjenester med hensyn til etablering, utvikling og avvikling.

Porteføljestyrene vil denne høsten drøfte og vedta anbefaling av hvilke tjenester som skal defineres som basistjenester. På dette grunnlag vil DS drøfte og vedta listen over basistjenester i møtet 31. oktober. DS vil da også vedta videre prosess som forventes å inkludere en høringsrunde ved institusjonene.

De tre porteføljestyrene behandler forslag til basistjenester på følgende datoer:

- Data og infrastruktur: 27. september
- Forskning og kunnskapsressurser: 18. oktober

- Utdanning og administrasjon: 17. oktober

Kriteriene som ble foreslått i DS i juni, danner et utgangspunkt for drøftingen om hvilke valgfrie produkter og tjenester i den enkelte portefølje som skal regnes som en basistjeneste. Den enkelte tjenesten må ikke oppfylle alle kriteriene:

- Støtter kjerneaktiviteten ved institusjonene.
- Grunnleggende nett og infrastruktur.
- Tjenester for datadeling, integrasjoner, identitet- og tilgangsstyring, informasjonssikkerhet og personvern.
- Kjerneløsninger for administrative prosesser tilpasset til norsk utdanningssektor.

Vurdering av saken

Oversikten under viser hvilke produkter i porteføljen til forskning og kunnskapsressurser som er identifisert som obligatoriske tjenester, basis- og tilleggstjenester.

Både Nasjonalt vitenarkiv (NVA) og Lisensavtaler og åpen tilgang (LÅT) er av KD definert som en myndighetsoppgave Sikt er forpliktet til å levere til sektorene. Et naturlig utgangspunkt for obligatoriske tjenester er de som er nedfelt i lov eller forskrift. I FK gjelder dette NVA. I tillegg er LÅT kategorisert som obligatorisk tjeneste selv om institusjonene ikke er pålagt å benytte disse tjenestene. I lys av bakgrunnen for tjenesten og KDs hensikt med pålegget, bør tjenestene likevel regnes som obligatoriske, jf. også diskusjonen i DS av saken på møtet i juni..

Basistjenester i FK er ifølge kriteriene som spesifisert over valgfrie produkter og tjenester i den enkelte portefølje som «støtter kjerneaktiviteten ved institusjonene, og tjenester for datadeling, integrasjoner, identitet- og tilgangsstyring, informasjonssikkerhet og personvern

Dette gir basistjenestene en særlig status og prioritet i porteføljene og er en naturlig del av samstyringsmodellen.

Tabellen på neste side viser et forslag til basistjenester i FK slik vi forstår produkt og tjenesteporteføljen, basert på de kriteriene som er nevnt over. Vi gir også over første oversikt over det vi så langt har vurdert som tilleggstjenester, basert på en vurdering av nedslagsfelt og grad av skreddersøm og spissing av tjenestene. Det understrekes at inndelingen er ment å forenkle samarbeidet i samstyringsmodellen ved å skape felle forståelse for hvilke tjenester som støtter kjerneaktiviteten ved institusjonene og som det forventes at de fleste institusjoner vil ha bruk for, til tross for at institusjonene er forskjellige og har ulike behov for fellestjenester. Det er heller ikke slik at inndelingen er statisk. Basisprodukter og tjenester kan utvikles og tilleggstjenester kan utvikle seg på en måte som gjør at flere av institusjonene ønsker å ta produktet og tjenesten i bruk. Rammebetingelsene til institusjonene og Sikt kan også påvirke utviklingen av produkt – og tjenesteporteføljen, både på data- og teknologisiden. Målet er å ta ned kompleksiteten og bidra til felles fokus når vi sammen skal prioritere drift, forvaltning og utvikling av fellestjenester og mer skreddersydde løsninger for institusjonene i årene som kommer.

Biblioteks- og personverntjenestene er eksempler på to basistjenester som er bygget opp på initiativ fra institusjonene og som har etablert en utbredelse i hele Kunnskapssektoren. De tre andre basistjenestene, NIB, forskningsdataarkivet (inkludert Surveybanken, ESS og Data om det norske samfunnet) og microdata, har alle sin forankring i strategiske prioriteringer og satsinger på åpen forskning og datatilgang, fra KD, Norges forskningsråd og sektorene.

Kriteriene, som har vært drøftet med DS, ligger også til grunn for at disse fire tjenestene er foreslått inn som basis-tjenester. Signalene fra porteføljestyret, slik vi forsto de *foreløpige* vurderingene og innspillene til prinsipper for videreutvikling av porteføljen i FK, likeså.

Tabell 1: Obligatorisk tjeneste i porteføljen for forskning og kunnskapsressurser

Produkter i porteføljen	Finansiering
Nasjonalt vitenarkiv	Bevilgning/ brukerfinansiering
Lisensavtaler og åpen tilgang	Bevilgnings/bruker finansiering

Tabell 2: Basisprodukter i porteføljen for forskning og kunnskapsressurser

Produkter i porteføljen	Finansiering
Bibliotekstjenester	Brukerfinansiering
Personverntjenester- Basis	Brukerfinansiering
Forskningsdataarkivet	Bevilgning/ brukerfinansiering
Microdata	Bevilgning/ brukerfinansiering
Nasjonal Infrastruktur for Bibliometri (NIB)	Bevilgning

I tillegg vil flere av basistjenestene danne grunnlag for tilleggstjenester og skreddersøm som noen eller mange vil benytte seg av, og enkelte tjenester definere i seg selv som en tilleggstjeneste, som også kan utvikle seg til en basistjeneste over tid.

Personvernombudstjenesten er så langt plassert som en tilleggstjeneste.

Tabell3 gir eksempler på tilleggsprodukter.

Tabell 3: Tilleggsprodukter i porteføljen for forskning og kunnskapsressurser

Produkter i porteføljen	Finansiering
Personvernombudstjenester	Brukerfinansiering
Datahåndteringsverktøy	Brukerfinansiering
Skolevalg	Brukerbetaling

Samstyringsmodellen er etablert for å legge til rette for samarbeid mellom institusjonene og mellom institusjonene og Sikt, og for å bidra til økt digitalisering og økte synergier i sektoren. Den skal bidra til å sikre samarbeid, medvirkning og oppslutning om de felles prioriteringer institusjonene gjør, knyttet til Sikt sitt virkeområde. Og like viktig, den skal bidra til å gi Sikt og institusjonene et best mulig kunnskapsgrunnlag når beslutninger tas om bruk av samfunnets og sektorenes ressurser til drift, forvaltning og utvikling av infrastruktur og fellestjenester for kunnskapssektoren. Medlemmene i DS, porteføljestyrene og produktrådene skal på sine respektive nivå finne frem til gode løsninger og helhetsperspektiv som skal komme hele sektoren til gode. Porteføljestyrene skal forvalte sine respektive samlinger av basistjenester med hensyn til etablering, utvikling og avvikling.

På forsknings- og kunnskapsområdet er det lange tradisjoner for samarbeid og oppslutning om fellesløsninger. Satsingen på NSD som nasjonalt forskningsdataarkiv og forvalter av avtaleverk og datatilgang, og som et sektorenes felles kompetansesenter for personvern i forskning, og etableringen av BIBSYS som felles tjenesteleverandør av biblioteksystem er alle eksempler på fellestjenester som er blitt til gjennom forpliktende samarbeid og oppslutning om løsninger som sektorene har bygget opp gjennom mange tiår. Institusjonene har på denne måten fått spisskompetanse og langsiktige løsninger på viktige områder som er mer kostnadseffektive og/eller mer tilpasset til behovene i sektorene.

Det er imidlertid forskjell på hva mindre institusjoner har behov for sammenlignet med de større universitetene, og det er forskjell på hva som løses lokalt og hvor mye som ønskes løst fra Sikt. Det er derfor viktig at innretningen av fellestjenester reflekterer institusjonenes ulike behov og autonomi, samtidig som det er avgjørende at forpliktelsene som institusjonene påtar seg er forankret i ledelse og styre ved den enkelte institusjon.

Spørsmål om basis og tilleggstjenester og kategorisering av tjenester vil kunne ha strategiske implikasjoner for hvordan man prioriterer innenfor porteføljen. Spørsmål om basis- og tilleggstjenester bør, slik vi ser det, derfor inngå som et viktig spørsmål i det pågående strategiarbeidet i Porteføljestyret. Vi har derfor avsatt store deler av dette møtet til diskusjon av denne saken.

Porteføljestyret oppfordres herved til å drøfte og vedta anbefalingen om hvilke produkter som skal defineres som basistjenester.

Vedlegg:

- PS-FK-34-24 Vedlegg 1: DS-Sak_23_24 Obligatoriske og valgfrie tjenester
- PS-FK-34-24 Vedlegg 2: Referat fra Digitaliseringsstyrets møte 2-2024